

7. Міністерство охорони здоров'я України/ [Електронний ресурс] офіційний веб - сайт - Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/reform_answers.html

8. "Про внутрішнє та зовнішнє становище України за 2012 р". Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/docs/posl.pdf> - 256с.

УДК 342.9

С.Л. Саржан

■ АДМІНІСТРАТИВНО ПРАВОВІ ЮРИДИЧНІ ФАКТИ В ДІЯЛЬНОСТІ СБУ

У статті розкрито сутність та значення адміністративно-правових юридичних фактів в діяльності СБ України.

Ключові слова: *юридичні факти, норми адміністративного права, правовідносини, правоохоронна діяльність СБ України.*

В статье раскрыта сущность и значение административно-правовых юридических фактов в деятельности СБ Украины.

Ключевые слова: *юридические факты, нормы административного права, правоотношения, правоохранительная деятельность СБ Украины.*

The article deals with the nature and significance of legal and administrative legal facts in the activities of the SBU.

Key words: *legal facts, rules of administrative law, legal, law enforcement SBU.*

Вступ. В процесі повсякденного життя юридичні факти певної галузі права традиційно декларують ті правовідносини, які формуються і змінюються в межах даної галузі права. Але часто передумови юридичних фактів, виникаючи на стику різних галузей права, не лише констатують ті або інші юридичні факти, але і визначають подальший розвиток значимих дій чи подій. Особливо показовими в цьому відношенні є юридичні факти в галузі адміністративного права, з огляду на розвиток подій новітньої історії України взагалі і роль в них Служби безпеки України, зокрема.

Згідно з ч. 2 ст. 3 Конституції права і свободи громадян та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави¹. Якщо цього немає, а тим більше, якщо ці права і свободи порушуються в процесі оперативно - розшукової діяльності з боку СБУ, тоді громадяни мають право оскаржувати дії державної адміністрації. Посадова особа, яка не розуміє і не домагається реалізації принципу пріоритетності прав людини, не може перебувати на державній або військовій службі.

¹ Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30.

Реалізації даного принципу сприяє соціальна активність громадян. В умовах же державної політики патерналізму та низької соціальної активності значної частини громадян реалізація цього принципу для державної адміністрації є – формування ідеології прав людини в умовах неструктурованого суспільства, якими по суті є вже тривалий час українського суспільства.

Основний зміст статті. Згідно з принципом взаємної довіри державної адміністрації до громадян і громадян до адміністрації державна адміністрація шляхом прийняття відповідних рішень дбає про довіру до себе з боку громадян та їх об'єднань. Це може відбуватися за певних умов, громадяни є законслухняними, тобто не будуть зловживати своїми правами і чесно виконуватимуть свої обов'язки, як це ми спостерігаємо в США та деяких країнах західної Європи. В таких умовах співробітники правоохоронних органів, в тому числі СБУ мають бути взірцем законслухняності й не порушувати права і свободи громадян, що є такі – що для України, на жаль, декларативним.

На практиці проблема взаємної довіри між правоохоронними органами і громадянами в Україні є однією з найскладніших у реалізації принципів адміністративного права. Вихід полягає у тому, щоб швидше звільнити суспільство від патерналізму і формувати громадянське суспільство активних громадян незалежної держави, в якому правовідносини і взаємостосунки будуються на основі національного законодавства.

Чинна Конституція України гарантує рівність громадян перед законом (ст.ст. 21, 24). Органи виконавчої влади, правоохоронні органи і посадові особи повинні при виконанні своїх функцій і повноважень однаково ставитися до громадян незалежно від їх статі, віку, соціального походження тощо [1]. Даний принцип вимагає від державної адміністрації керуватися при розгляді і вирішення справ виключено професійною точкою зору. На жаль, цього досить часто бракує на практиці. Отже, раціональні принципи нового адміністративного права є тими юридичними конструкціями, які сприяють реформі та правореалізації.

В українській науці адміністративного права адміністративно - правові відносини між суб'єктами даної галузі права розглядаються як суспільні відносини у сфері державної адміністрації, урегульовані нормами адміністративного права.

Існує кілька теорій адміністративно-правових відносин. Радянська теорія виходила з постулату про те, що у даних відносинах повноваження (права) завжди належали органу державного управління. Специфіка радянських адміністративно – правових відносин була пов'язана з тоталітарною командно – адміністративною системою. Сутність цих відносин становила ієрархія влади, що домінувала в Україні.

Неорадянська теорія адміністративно – правових відносин, якої дотримуються окремі вчені у країнах СНД, також здебільшого базується на

ідеї пріоритету прав та інтересів держави. Прихильники цієї теорії вважають, що для даних відносин, як і в радянські часи, характерна нерівність сторін; що спори сторін адміністративно – правового відношення можуть вирішуватися переважно в адміністративному (позасудовому) порядку; що у разі порушення адміністративно – правових норм сторона відношення несе відповідальність тільки перед державою, що ставить особу у безправне становище.

З точки зору деяких представників даної теорії, сторони адміністративно – правових відносин є носіями взаємних прав та обов'язків, встановлених і гарантованих нормами адміністративного права. Але ліберальна ідея про взаємність прав та обов'язків заперечується її ж авторами, коли вони доводять відсутність юридичної рівності сторін цих відносин.

Сподіваємося, що неорадянська теорія адміністративно-правових відносин є перехідною до демократичної теорії, і тому її вади і недоліки з часом будуть усунуті в процесі суспільного розвитку.

Демократична теорія адміністративно – правових відносин ґрунтується на ідеї лібералізації відносин між державною адміністрацією та особою. Для даної теорії характерний поділ адміністративно – правових відносин на ті відносини, які виникають з охорони громадського порядку, та відносини, пов'язані з наданням громадянам управлінських послуг. Ці два види адміністративних відносин мають різну природу: перші є ієрархічними, другі – субсидіарними (диспозитивними). Але головне полягає у тому, що дана теорія розглядає всі адміністративно – правові відносини з позицій захисту прав людини, і тому немає різниці, які ці відносини за їх природою – ієрархічні чи субсидіарні. Вони відіграють ідентичну суспільну функцію і забезпечують досягнення єдиної мети, захист прав людини.

Нині в Україні практично реалізується неорадянська теорія адміністративно – правових відносин, яка поступово еволюціонує в бік демократичної теорії. Однак для того, щоб цей процес розвивався успішно, необхідно насамперед переосмислити природу і зміст цих відносин в Україні, вивчити і впровадити кращий європейський досвід [1, с.36].

Так, важливо переглянути наукові погляди на суб'єктів адміністративного права України, їх статус, класифікацію тощо. Формально ними можуть бути громадяни та інші фізичні особи, органи виконавчої влади і місцевого самоврядування, правоохоронні органи, об'єднання громадян, організації, підприємства, установи різних форм власності та інші юридичні особи.

Суб'єкти адміністративного права, в тому числі правоохоронні органи володіють певним статусом, і в цій якості вони структуровані (ор-

¹ Кампо В.М., Нижник Н.Р., Шльоер Б.П. Становлення нового адміністративного права України. Науково - популярний нарис / За заг. ред. В.М. Кампо. – К.: Видавничий дім «Юридичва книга», 2000. – 60 с.

ганізовані) та вправі діяти самостійно. Ці суб'єкти права можуть тривалий час не вступати ні з ким в адміністративні правовідносини. Але коли вони вступають у такі відносини, то це можливо лише за таких умов:

- 1) адміністративно-правової норми, що регулює права та обов'язки суб'єктів правовідносин;
- 2) підстави для виникнення, зміни або припинення адміністративних правовідносин (юридичного факту);
- 3) адміністративної правоздатності та дієздатності суб'єктів відповідних правовідносин.

Найчастіше виникають адміністративно - правові відносини між громадянами та органами виконавчої влади, Міністерства внутрішніх справ України. Насамперед ці відносини пов'язані з наданням громадянам управлінських послуг, реєстрації зміни стану громадянства, майна тощо. Проте дуже значна частина цих відносин пов'язана з накладанням на громадян адміністративних стягнень.

Відносини між органами виконавчої влади, між органами виконавчої влади і місцевого самоврядування, прокуратурою, судовими органами, МВС, СБУ також становлять вагомую частину адміністративно - правових відносин у державі.

Для адміністративних правовідносин особливе значення мають юридичні факти. Адміністративне право регулює відносини у зв'язку з конкретними та абстрактними життєвими обставинами. Як відомо останні складаються з фактів: дій і подій.

Для української науки адміністративного права проблемним є, наприклад, питання про те, яким чином державна адміністрація отримує інформацію про потрібні їй факти. Основними є два шляхи:

а) адміністрація приймає, коли їй надають потрібні факти. Проте такий шлях суперечить головному завданню державної адміністрації, а саме: бути діяльною у питаннях суспільного значення, а отже, діяти також і з власної ініціативи, передбачаючи та попереджаючи події;

б) зобов'язання державної адміністрації самостійно насамперед в особі підрозділів внутрішніх справ, прикордонної служби тощо збирати важливі для неї факти, оскільки лише таким чином вона може виконати своє завдання. При цьому не виключається, що вони можуть спонукати до співпраці конкретного громадянина.

Проте збирання фактів, наприклад у Німеччині, може наштовхуватися на юридичні обмеження відповідно до діючих загальних принципів адміністративного права, наприклад принципу відповідності, та на обмеження законодавчих актів з питань захисту інформації, що є актуальним і для України в сучасних умовах інформаційних війн та кіберзлочинності.

В Україні також існують певні законодавчі обмеження для збирання фактів органами виконавчої влади, пов'язані із захистом прав громадян,

комерційної таємниці тощо. Ці обмеження ще, на жаль, недостатньо гарантують права і свободи громадян, а з іншого боку є недосконалими, особливо, коли мова йде про здійснення оперативно – розшукових заходів.

Робота з юридичними фактами, як засвідчує вітчизняний і зарубіжний адміністративний досвід, вимагає дотримання певних правил. Так, нерідко виникають питання щодо вірогідності фактів, які завжди слід відмежовувати від припущень, здогадок тощо. Якщо реально перевірені факти дають підстави для певної адміністративної дії, то певні припущення, здогадки можуть бути основою для адміністративних заходів лише у виняткових випадках. Ці припущення, як правило, мають бути такими, щоб на їх основі можна було обґрунтувати, наприклад, певне втручання у справи громадян з метою розслідування конкретної адміністративної справи.

Навіть невеликий екскурс у сферу адміністративно - правових відносин показує, що тут закладено значний потенціал оновлення практики реалізації адміністративного права [2, с.38].

Юридична наука розробила ряд теорій джерел адміністративного права. Радянська теорія вважала, що адміністративне право має, крім правових, політичні джерела, якими були документи монократичної політичної партії. Неорадянська теорія джерел даної галузі права у країнах СНД зосереджує увагу головним чином на нормативно – правових актах. Хоча у її представників є праці, в яких згадуються також інші джерела: судові рішення і міжнародні договори.

Радянська і неорадянська теорії розглядають джерела адміністративного права як правові інструменти управління, тобто як елементи забезпечення діяльності державної адміністрації. На відміну від них демократична теорія джерел в європейських країнах розглядає останні переважно як правові засоби обмеження державної адміністрації. Тому перші дві теорії акцентують увагу на нормативно-правових джерелах адміністративного права, а третя - на судовій практиці.

В юридичній літературі існують різні класифікації джерел адміністративного права. Так, польський вчений Є. Охендовскі поділяє їх на джерела, які створені центральними і місцевими органами влади. Російський вчений Ю.А. Тихомиров виділяє дві підсистеми джерел. Перша: 1) адміністративно – правові ідеї і концепції; 2) правові акти органів виконавчої влади Російської Федерації та її суб'єктів; 3) правові акти державних акціонерних товариств, корпорацій, фінансово – промислових груп та інших господарсько – адміністративних об'єднань; 4) акти державних унітарних підприємств, установ та організацій; 5) адміністративні угоди. До другої підсистеми він включає: 1) норми Конституції Російської Федерації, конституцій республік, статuti областей та інших суб'єктів федерації; 2) закони Російської Федерації та її суб'єктів; 3) укази Президента Російської

Федерації та акти президентів, глав республік; 4) рішення судових органів. Деякі українські автори виділяють три види джерел: нормативно-правові акти, міжнародні договори і рішення Конституційного Суду України.

Провідна роль серед нормативно - правових джерел адміністративного права України формально належить Конституції і законам. Порівняно з радянським періодом правове значення цих актів суттєво зросло. Якщо у радянський період конституція і закони мали переважно політико-ідеологічне значення, то нині це акти, на основі яких приймаються найважливіші адміністративно-правові рішення органів виконавчої влади і посадових осіб.

Дається взнаки і стара хвороба дублювання підміни, наприклад, законів підзаконними актами. Проте ця практика дедалі обмежується українськими судами. Недостатньо якісними є закони України, адже багато з них мають рамочний характер і не є актами прямої дії. Можливо, це завдання для українських законів нового покоління, яке неодмінно прийде на зміну нинішнім законам, але дана проблема існує.

Зупинимось детальніше на Конституції України як основному джерелі адміністративного права. Вона ще не має такого впливу на чинне адміністративне право, як це має місце в європейських країнах, але її роль значно вища, ніж за радянських часів. Як джерело адміністративного права чинна Конституція виконує одночасно роль правового забезпечення діяльності державної адміністрації та засобу її обмеження.

Конституція регулює адміністративно - правові відносини з питань організації та діяльності органів виконавчої влади, державної служби, реалізації прав і свобод громадян тощо. Норми Конституції є безпосередньо діючим адміністративним правом і застосовуються у необхідних випадках громадянами, іншими суб'єктами адміністративного права.

Конституція обмежує адміністративно - правову діяльність органів державної влади згідно з положенням про те, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією і законами України (ч. 2 ст. 19). Вона також обмежує виконавчу владу відповідно до принципу пріоритету прав людини (ст. 3) [1]. Ці вимоги поширюються і на створення СБУ, які повинні керуватися ними у повсякденній діяльності.

Конституція встановлює форми контролю за діяльністю органів і посадових осіб виконавчої влади та місцевого самоврядування, воєнної організації, правоохоронних органів, СБ України.

Крім регулятивної і правозахисної функцій, Конституція виконує також правоохоронну функцію. Вона є критерієм конституційності законів та інших актів вищих органів державної влади у сфері адміністративного права. Закони або їх положення, які не відповідають Конституції,

визнаються у встановленому законом порядку нечинними. Отже, Конституція дає змогу встановлювати межі нормотворчої діяльності у галузі адміністративного права для законодавчої і виконавчої влади.

Дедалі більша роль у регулюванні суспільних відносин, пов'язаних з діяльністю державної адміністрації, правоохоронних органів і органів державної безпеки належить законам. Одночасно в Україні діють акти із силою закону - акти делегованого законодавства - декрети Кабінету Міністрів України та законодавчі укази Президента України, прийняті відповідно до п. 4 Перехідних положень чинної Конституції.

Крім Конституції та законів, важливими для діяльності СБУ джерелами адміністративного права є також підзаконні нормативно - правові акти: адміністративні укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів, накази міністрів та інших посадових осіб виконавчої влади, рішення органів місцевого самоврядування тощо. Ці джерела найбільш пристосовані до потреб неорядянської системи державної адміністрації в Україні.

Тому акти Президента України і Кабінету Міністрів України фактично відіграють головну роль в адміністративно - правовому регулюванні суспільних відносин. Проте це вже правові акти, які можна оскаржити в суді, а не партійні директиви, як це було за радянських часів, котрі оскарженню не підлягали, хоч і виконували роль обов'язкових для виконання документів для органів управління державної безпеці.

На жаль, президентські та урядові акти часто діаметрально змінюються, що порушує спадкоємність завдає певної шкоди регульованим ними адміністративно - правовим відносинам і вказує на необхідність прийняття замість них більш стабільних законів.

Другим важливим видом джерел адміністративного права України є нормативні договори, серед яких міжнародні пакти та угоди, конвенційні угоди між гілками державної влади, адміністративні договори між структурами виконавчої влади або між цими структурами та органами місцевого самоврядування тощо. На сьогоднішній день СБУ підписала кілька сотень міжнародних угод, міжвідомчих договорів, спільних наказів та планів взаємної в інших правоохоронними органами.

Цей вид джерел адміністративного права переживає справжній бум завдяки підвищенню ролі міжнародних пактів та угод, зокрема з країнами ЄС, у регулюванні суспільних відносин. Фактично для їхньої реалізації доводиться створювати окремі управлінські структури.

Третім видом джерел адміністративного права України виступають судові прецеденти (адміністративне прецедентне право). Верховний Суд України прийняв ряд постанов з питань діяльності судів у сфері регулювання адміністративно - правових відносин, які фактично містять судово - адміністративні прецеденти.

Але в українській науці адміністративного права до кінця не подолано юридичний позитивізм, який заперечує роль судових прецедентів

як джерел даної галузі права. Хоча певний процес осмислення ролі прецедентів в адміністративному праві, які є важливим засобом обмеження державної адміністрації, все ж таки відбувається.

Четвертим видом джерел адміністративного права є звичаєве право, яке складається у процесі діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування і посадових осіб. Цей вид в адміністративному праві викликає особливий спротив з боку прихильників юридичного позитивізму, для яких все право повинно бути закріплене у відповідних актах. Проте звичай був і є необхідним доповненням до найдосконаліших правових систем романо - германської чи англо - саксонської. Тому навряд чи є необхідність його приховувати замість того, щоб розібратися і знайти його реальне місце у системі джерел адміністративного права. Так, хабар в Україні є одним з прикладів звичаєвого права. Зрівнялівка при вирішенні питань адміністративного права також має за основу звичаєву норму.

У системі державної адміністрації складаються нові звичаєві норми, які пов'язані з дією Конституції, з державною незалежністю України, з формуванням багатопартійної системи тощо.

П'ятим видом джерел адміністративного права України є доктрина, тобто наукові праці, які отримали офіційне визнання. Такий вид джерел відомий праву як романо - германської, так і англо - саксонської правової сім'ї. У соціалістичній правовій сім'ї роль такого джерела фактично виконували праці класиків марксизму - ленінізму.

В Україні існує ряд наукових розробок, які отримали санкціонування з боку органів державної влади. Йдеться про різні концепції розвитку, серед яких для адміністративного права ключове значення має Концепція адміністративної реформи в Україні 1998 р., яка була санкціонована відповідним указом Президента України.

Таким чином, джерела адміністративного права України досягають нової якості й потребують нової класифікації.

Історична доля науки адміністративного права у Радянській Україні була надто складною. Наприкінці 20-х років наука адміністративного права, затаврована як буржуазна наука за дотримання певних європейських наукових традицій, припинила існування. У 1938 р. почала створюватися принципово нова радянська наука адміністративного права, яка не тільки ідеологічно, але й концептуально виступила антиподом європейських шкіл адміністративного права.

Проте це не завадило радянській науці адміністративного права час від часу запозичувати ідеї європейських адміністративно - правових інститутів та обґрунтовувати їх необхідність, після відповідної ідеологічної переоцінки, для потреб радянського державного управління

Отже, становлення сучасної української науки адміністративного права, попри всі її випробування і перипетії, є результатом історичної

закономірності, що пов'язана з утвердженням державної незалежності України та з відродженням європейських наукових традицій. Інакше кажучи, без державної незалежності українська наука неможлива, без європейських традицій вона неефективна [2, с. 47].

Незалежно від науково - громадської орієнтації представники української науки адміністративного права стоять на державницьких позиціях. Перехід на ці позиції більшості науковців відбувся у середині 90-х років, коли стало очевидним, що повернення радянської влади неможливе. Про державницькі позиції української науки свідчать матеріали першої і другої конференцій з проблем адміністративного права, монографії, підручники і посібники з адміністративного права України.

Під впливом суспільно - політичних змін, у тому числі адміністративної реформи, яка фактично розпочалася за ініціативою Президента України у 1997 р., замість догматизованої, єдиної у своїх концептуальних засадах радянської науки адміністративного права в Україні почали формуватися сучасні, дійсно наукові школи. Йдеться про юридичну, соціологічну і політологічну школи адміністративного права, становлення яких значно розширило розуміння предмета і методів науки, збагатило її концептуальними підходами тощо.

Отже, науковий плюралізм став позитивним фактором у розвитку української науки адміністративного права. Цей процес, на нашу думку, і надалі розвиватиметься, адже він відображає об'єктивну необхідність диференціації та інтеграції наукових знань.

Юридична школа адміністративного права є класичною школою, і її розвиток має особливо важливе значення для України.

Сучасна українська правова система переживає перехідний етап - від системи соціалістичного права до романо - германської правової системи, яка ґрунтується на верховенстві закону в ієрархії нормативно - правових актів. За принципами цієї системи розвивається і нове адміністративне право України.

Потреба в юридичній школі адміністративного права виникає на етапі стабілізації політико - правової системи держави. В Україні цей етап вже настав, і тому дана школа робить серйозні кроки на шляху свого становлення.

В юридичній школі адміністративного права склалося два напрями: романтичний і реалістичний. Представники першого виходять з того, що адміністративне право є засобом обмеження адміністративної сваволі виконавчої влади і формування так званої "адміністративної держави". Прихильники реалістичного напрямку характеризують адміністративне право, виходячи з мети і завдань державної адміністрації, як управлінське право.

Диспозиція зобов'язуючої або уповноважуючої адміністративно - правової норми приписує якою може і має бути поведінка активної сто-

рони. Дії осіб, здійснювані відповідно до приписів диспозиції норми, тобто дії, що являють собою реалізацію прав та обов'язків, є юридичними фактами. Отже, фіксуючи права та обов'язки, диспозиція опосередковано вказує на юридичні факти.

Нерідко норми права пов'язують юридичні наслідки не тільки з наявністю тієї чи іншої обставини, а й з її відсутністю. Так, набуття права на керування транспортними засобами зумовлене не тільки настанням відповідного віку, а й відсутністю медичних протипоказань (фізичних вад і захворювань). До них належать і факти невиконання зобов'язань. Так невиконання громадянином обов'язку перереєстрації вогнепальної мисливської зброї є юридичним фактом і тягне за собою адміністративну відповідальність за ст. 192 КУпАП України; невиконання батьками або особами, які їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей тягне за собою адміністративну відповідальність за ст. 184 КУпАП [4].

Дуже часто для виникнення правовідносин потрібна сукупність двох або кількох юридичних фактів, наявність яких необхідна для настання юридичних наслідків. Наприклад, для набуття права на керування транспортним засобом необхідна наявність таких юридичних фактів, настання відповідного віку; відсутність медичних протипоказань; підготовка у відповідному навчальному закладі (або самопідготовка за відповідною програмою); одержання відповідного посвідчення.

Залежно від наявності або відсутності зв'язку факту з волею суб'єкта їх поділяють на дії та події.

Дії є результатом активного волевиявлення суб'єкта і поділяються на а) правомірні і б) неправомірні.

Правомірні дії завжди відповідають вимогам адміністративно-правових норм. Прикладом таких правомірних дій, що розцінюються нормами як юридичні факти, можуть бути: подання громадянином скарги; звернення підприємства, що створюється, за реєстрацією; подання проекту на експертизу тощо. Важливим видом правомірних дій є індивідуальні правові акти органів державного управління, тобто акти, звернені до конкретної адресата та справи. Прямий наслідок прийняття таких актів - виникнення, зміна або припинення адміністративно - правових відносин. Так, наказ про призначення на посаду тягне за собою виникнення державно - службових відносин у формі адміністративно - правових.

Неправомірні дії порушують вимоги адміністративно - правових норм. Для сфери державного управління найхарактернішим видом неправомірних дій є різні правопорушення. Вони тягнуть за собою виникнення адміністративно - деликтних (юрисдикційних) відносин. Юридичним фактом цієї категорії є неправомірна бездіяльність. Приміром, безді-

---

¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: прийнятий 7 грудня 1984 року // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1984. - Додаток до № 51. - Ст.1122

альність, наслідком якої стало невиконання законних вимог прокурора, належить до юридичних фактів, які тягнуть за собою виникнення адміністративно - деліктних відносин (ст. 185-8 КУпАП) [3].

Події, тобто явища, що трапляються незалежно від волі людей, також можуть у деяких випадках виступати юридичними фактами, наприклад, стихійне лихо, смерть тощо.

Висновки.

Отже, у формуванні та діяльності СБ України, як і всієї правоохоронної діяльності в період державотворення винятково важливого значення набувають адміністративно - правові юридичні факти, основу яких складають відповідні дії та події.

Передумови юридичних фактів, що виникають визначають подальший розвиток значимих подій, спрямованість діяльності держави та заходів по забезпеченню її державної безпеки. Зміст і мета такої діяльності є право і свободи громадян в умовах побудови демократичної держави, зростання соціальної активності значної частини населення.

Неорядянська теорія адміністративно - правових відносин, що реалізуються в сучасних умовах України, поступово еволюціонує від адміністративно - командної системи радянської епохи до демократичної.

Органи державної безпеки, як суб'єкти адміністративного права, наділені певним статусом.

Для успішного виконання СБ України покладених на неї обов'язків, їй надано відповідні права та повноваження. Зокрема, укладати міжнародні угоди, міжвідомчі договори, спільні накази та плани взаємодії з іншими правоохоронними органами, видавати накази, вказівки, розпорядження, зарахувати на військову службу громадян України та звільнювати з неї, призначати на керівні посади та проводити ротацию кадрів, створювати в межах компетенції структурні підрозділи, затверджувати положення про них, розробляти функціональні обов'язки для співробітників і т.п. СБ України також здійснює контроль за станом охорони державної таємниці у відомствах та установах України.

УДК 347.73:005.915:005.52

В.Є. Ковригіна

ЩОДО ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ

Розглянуто найбільш актуальні питання виявлення фінансово-економічних ризиків та управління ними в сучасних умовах.

Ключові слова: *фінансово-економічні ризики, нормативно-правове регулювання, управління, прогнозування.*

Рассмотрены наиболее актуальные вопросы выявления финансово-экономических рисков и управления ними в современных условиях.